

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen
Socialvårdsbyrån, S2

Beslutande
Minister
Arsim Zekaj

Föredragande
Specialsakkunnig
Gunilla Lindqvist

Justerat
Omedelbart

Nr 2

Utlåtande om FN; konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD); Finlands första periodiska rapport; kommitténs tilläggsfrågor.

ÅLR 2023/8655

2 S2

Beslut

Landskapsregeringen beslöt sända utlåtande till utrikesministeriet enligt **bilaga 1 S224E02**.

Nr 3

Reglemente för rådet för personer med funktionsnedsättning.

ÅLR 2021/800

Beslut

Landskapsregeringen beslöt fastställa reviderat reglemente för rådet för personer med funktionsnedsättning enligt **bilaga 2 S224E02**.

Hänvisning

Er begäran om utlåtande 2.11.2023,
VN/14801/2022-UM-2

Utrikesministeriet

PB 176

FI-00023 STATSRÅDET

Kontaktperson

Gunilla Lindqvist, telefon +358 (0)18 25000 (växeln)
gunilla.lindqvist@regeringen.ax

kirjaamo.um@gov.fi

tinja.schroder@gov.fi

Ärende

Utlåtande om FN; konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD); Finlands första periodiska rapport; kommitténs tilläggsfrågor

Ålands lagting gav den 27 maj 2015 sitt bifall till att lagen om sättande i kraft av de bestämmelser i FN konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och dess fakultativa protokoll som hör till området för lagstiftningen träder i kraft i landskapet¹. FN konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och dess fakultativa protokoll trädde i kraft i Finland och Åland juni 2016².

I maj 2018 antog landskapsregeringen sin första periodiska rapport om genomförande av FN konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning³. Rapporten utgör en del av Finlands första periodiska rapportering, augusti 2019, till den inrättade kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD-kommittén) som övervakar genomförandet av konventionen.

I september 2023 har CRPD-kommittén hört organisationer om deras alternativa rapporter och upprättat en kompletterande lista med 113 frågor till Finlands regering. För rapporteringsbehandling ska Finlands regering skriftligen svara på kommitténs tilläggsfrågor enligt Committee on the Rights of Persons with Disabilities-List of issues in relation to the initial report of Finland⁴. Landskapsregeringen har den 2 november 2023

¹ <https://www.lagtinget.ax/dokument/lagtingets-beslut-352015-10293>

² file:///C:/Users/GunillaLi/Downloads/fds20160027%20(4).pdf

³ https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/page/alands_genomforande_av_fn_konventionen_om_rattigheter_for_personer_med_funktionsnedsattning_crpd.pdf

⁴ file:///C:/Users/GunillaLi/Downloads/G2319699.pdf

mottagit en begäran om yttrande från Utrikesministeriet, Rättstjänsten, Enheten för människorättsdomstols- och människorättskonventionsärenden, till den del som frågorna omfattas av landskapets behörighet.

Landskapsregeringens utlåtande omfattar enbart kompletterande åtgärder till de som framgår av Ålands första periodiska rapport om genomförande av FN konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning:

1 (a) Landskapslag (2022:43) om tillämpning av diskrimineringslagen.

1 (c) + 16 (f) + 17 (c) Ny funktionshinderslagstiftning och resurser aktualiseras mandatperioden 2023–2027.

1 (d) "Ett tillgängligt Åland 2017–2020" utvärdering⁵, "Ett tillgängligt Åland 2022–2025"⁶ utvärderas 2026, nytt åtgärdsprogram aktualiseras under mandatperioden.

1 (e) + 25 (a) Nödvändig balansering av ekonomin avses riktas så att välfärden för de mest utsatta skyddas. Rapport "Ekonomisk utsatthet och social trygghet på Åland" beställd.

1 (f) PAF-medel årligen beviljats Funktionsrätt Åland, 480 000 euro år 2023.

Landskapsregeringen sörjer för Rådet för personer med funktionsnedsättning verksamhetsförutsättningar.

2 (a) Personella resurser för diskrimineringsombudsman utökats från 60% (2016) 80 % (november 2017) till 100% (mars 2019). Under år 2024 inrättas ny juristtjänst.

2 (b) Ombudsmannamyndigheten genomfört flertal insatser; studier, rekommendationer, utlåtanden, seminarium, panelsamtal, rådgivning, dialogmöten och rundabordsamtal.

2 (c) Ändringar i rikslagen tillämpas om inte annat följer av landskapslagen (2022:43) om tillämpning av diskrimineringslagen.

2 (d) Antalet anmälningar är få varav inte redovisas separat. Av totalt drygt 400 rådgivningsärenden har knapp femtedel rört frågor kopplat till funktionsnedsättning, 51 procent män, 36 procent kvinnor och 13 procent annan. Statistikföringen är under utveckling.

3 (a-b) "Agenda för jämställdhet 2019–2030"⁷, "Strategi för nolltolerans mot våld i nära relationer 2020–2030"⁸ och "Ett tillgängligt Åland 2022–2025" omfattar personer med funktionsnedsättning, kvinnor och flickor. Åland folkrättsligt förpliktat ha lagstiftning överensstämmande med konventionskrav som FN:s konvention om att avskaffa all slags

⁵ <https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/guidedocument/utvardering-ett-tillgangligt-aland-2017-2020.pdf>

⁶ https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/guidedocument/ett_tillgangligt_aland_2022-2025_240522.pdf

⁷ <https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/guidedocument/2019-agenda-for-jamstallldhet-vn.pdf>

⁸ <https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/guidedocument/strategi-gallande-nolltolerans-mot-vald-i-nara-relationer-2019-2030-med-ordlista.pdf>

diskriminering av kvinnor. Jämställdhet och likabehandling grundläggande för all verksamhet och politikutveckling. Regelbundna utbildningsinsatser.

4 (a) Särskild barnrättsminister utnämnd. Målsättning utarbeta övergripande strategi innefattande förverkligande av barns rättigheter som bla. barnomsorg, grundskola, kostnadsfritt gymnasium, insatser för barn med funktionsnedsättning, förberedande undervisning för nyanlända ungdomar i gymnasieåldern och meningsfull fritid för alla barn, under mandatperioden.

4 (b) "Dags att vakna kanske" upplevelser av tillgänglighet och bemötande bland barn med funktionsnedsättning och deras vårdnadshavare på Åland och rekommendationer⁹.

4 (c) Ej aktuella barn.

5 (a-b) + 22 (d) Funktionsrätt Åland beviljats PAF-medel 2019–2023 för rättighetsutbildningsprojekt omfattande utbildning till kommuner, myndigheter, civila samhället, näringslivet, förtroendevalda, utbildningssektorn och personer med funktionsnedsättning.

5 (c) Punkt 5 (a-b), Del I 1 kap. 5 § landskapslag (2020:32) om barnomsorg och grundskola, Läroplan för grundskolan på Åland¹⁰.

5 (d) Följer nationella screeningprogrammet.

6 (c) + 16 (e) Ny plan- och bygglagstiftning samt byggbestämmelsesamling avses tas fram. Sedan år 2019 kan tillgänglighetsunderstöd¹¹ ansökas. PAF-medel beviljas Funktionsrätt Ålands - projekt "Ett Åland för alla"¹².

6 (d-e) + 18 (a) Landskapslag (2023:59) om tillämpning av lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter, Landskapslag (2017:37) om marknadskontrollen av vissa produkter (2023/60), Landskapslag (2019:7) om tillgängliga digitala tjänster (2023/61), Räddningslag (2006:106) för landskapet Åland (2023/62), 6 § 2 mom. landskapslagen (2019:103) om medieavgift samt "Ett tillgängligt Åland 2017–2020" utvärdering (sid. 15–16).

8 (a) Åtgärdsbehov kvarstår.

8 (d) 13 § landskapslag (2011:95) om radio- och televisionsverksamhet (2020/119), 56a § Räddningslag (2006:106) för landskapet Åland (2023/62).

8 (f) + 29 (a) Funktionsrätt Åland har aktivt deltagit i arbetet med "Utvecklings- och hållbarhetsagendan för Åland"¹³. I november 2023 valdes verksamhetsledaren för Funktionsrätt Åland till ordförande för civilsamhällets nätverksgrupp samt till representant för civilsamhället i utvecklings- och hållbarhetsrådet, mandatperioden 1 januari 2024 till 31 december 2025.

⁹https://www.ombudsman.ax/sites/default/files/attachments/article/dags_att_vakna_aom_studie_2019_final.pdf

¹⁰<https://www.laroplan.ax/sites/default/files/media/document/Allm%C3%A4nna%20delen%2C%20utskrivbar.pdf>

¹¹ <https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/form/instructions/tillganglighetsunderstod.pdf>

¹² <https://handicampen.ax/projekt/ett-aland-for-alla/>

¹³ https://www.barkraft.ax/sites/default/files/attachments/article/uppslag_alands_utvecklings-och_hallbarhetsagenda_2023_0.pdf

11 (b) Se punkt 1 (a), 6 (c, d-e).

11 (c) Utlåtande (ÅLR 2021/1832)¹⁴.

13 (a-c) "Strategi för nolltolerans mot våld i nära relationer 2020–2030", utbildningsinsatser i samarbete med Funktionsrätt Åland, lättillgänglig information om våld i nära relationer för särskilt utsatta grupper avses tas fram, avtal med Nationellt centrum för kvinnofrid i Sverige, NCK (24-timmars tillgång), spridning av NCK:s kunskapsbanker och forskning om våld mot kvinnor mot funktionsnedsättning. Tillgänglighetsaspekter aktualiseras vid anskaffande av nya skyddshemutrymmen.

16 (a) + (g) Kommunernas socialtjänst (KST) "Boendeplan 2023–2033"¹⁵ landskapslag (2020:12) om socialvård, 16 och 17 §§ Äldrelag (2020:9) för Åland, "Medicinska kriterier för långvarig institutionsvård för äldre"¹⁶, "Äldres psykiska ohälsa – Slutrapport"¹⁷, Ett äldrevänligt Åland – program för landskapsregeringens äldrepolitik 2023–2030¹⁸. År 2022 var 4 barn omhändertagna inom barnskyddet- institutionsvård¹⁹. Se även punkt 1 (c).

16 (b) KST genom läroavtal och interna utbildningar.

16 (c) + 28 (a) Se punkt 1 (c), samarbete med KST brukarråd, Funktionsrätt Åland och dess underorganisationer.

16 (d)

Åland	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Klienter under året som erhållit personlig assistans ¹⁹	80	87	97	104	106	56	85
Klienter per åldersgrupp							
0–17 år	6	4	10	7	8	11	7
18–64 år	59	66	67	74	76	37	56
65 år och äldre	15	17	20	23	22	8	22
Kostnader totalt 1 000 euro ²⁰	1 357	1 485	1 588	1 939	2 475	1 923*	1 943*

*ej inkl. lönebidrag

¹⁴ file:///C:/Users/GunillaLi/Downloads/nr35-2021-pleni-S3.pdf

¹⁵ <https://www.kst.ax/sites/default/files/attachments/protocol/attachments/Bilaga%205%2C%20Boendeplan%2017102023.pdf>

¹⁶ https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/page/rapport_-_medicinska_kriterier_for_langvarig_institutionsvard_for_aldre_031120.pdf

¹⁷ https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/guidedocument/aldres_psykiska_ohalsa_-_projektrapport_2019.pdf

¹⁸ https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/article/Aldrepolitiskt_program_2023.pdf

¹⁹ <https://www.kst.ax/sites/default/files/attachments/page/Bokslut%20och%20verksamhetsber%C3%A4ttelse%202022%20utan%20underskrifter.pdf>

- 17 (a)** Trafikförsörjningsprogram för Åland 2023 – 2026²⁰, 23 § landskapslag (2020:12) om socialvård, promemoria till lagtinget om EU-kommissionens förslag COM (2023) 512 final²¹, se även punkt 23 (a-d).
- 17 (b)** Landskapslag (2019:60) om ordnande av kollektivtrafiktjänster.
- 18 (b)** 4 § landskapslag (2020:12) om socialvård, 56a § Räddningslag (2006:106) för landskapet Åland (2023/62), "Hälso- och sjukvården-Lättläst"²²
- 19** Landskapslag (2019:9) om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen, Offentlighetslag (2021:79) för Åland.
- 20 (a-b)** KST erbjuder lagstadgat stöd²³.
- 21 (a)** Läroplan för barnomsorgen på Åland²⁴, Läroplanen för grundskolan, Läroplansgrunder för den allmänbildande gymnasieutbildningen och grundläggande yrkesutbildningen²⁵, se även punkt 4 (a).
- 21 (b)** Del II 3 kap 11 och 12 §§, Del III 10 kap. 56 §, Del III 11 kap. 59 § landskapslag (2020:32) om barnomsorg och grundskola.
- 21 (c)** Landskapslag (2020:32) om barnomsorg och grundskola. Färdplan för resursskola avses utarbetas under mandatperioden.
- 21 (d)** Enligt skolans utbildningsplan. Se även punkt 5 (a-b).
- 21 (e)** Del II 4 kap. 14 §, Del III 1 kap. 2 § landskapslag (2020:32) om barnomsorg och grundskola. Se även 21(a).
- 21 (f)** Läroplansgrunder för den allmänbildande gymnasieutbildningen och grundläggande yrkesutbildningen.
- 21 (g)** Statistik inte tillgänglig på individnivå.
- 22 (b)** Via preventivmedelsmottagningen.
- 22 (c)** Åtgärder i både "Ett tillgängligt Åland" 2017–2020 och 2022–2025, tex. Tillgänglighetsplan för ÅHS.
- 22 (e)** Lågtröskelmottagning för mental hälsa öppnats hösten 2020 för vuxna²⁶, hösten 2023 för barn och unga²⁷. Utvecklingsprojekt för barns och ungdomars hälsa och välmående pågående 2022–2026²⁸, 800 000 euro avsatt för projektet.

²⁰<https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/page/Trafikf%C3%B6rs%C3%B6rjningsprogram%20f%C3%B6r%20C3%85land%202023-2026%2C%20fastslaget%20av%20C3%85LR%205.1.2023%20.pdf>

²¹ file:///C:/Users/GunillaLi/Downloads/nr27-2023-enskild-S3.pdf

²² <https://www.ahs.ax/sites/default/files/attachments/form/H%C3%A4lso-och%20sjukv%C3%A5rden%20p%C3%A5%20C3%85land%20L%C3%84TTL%C3%84ST%20juni2023.pdf>

²³ <https://www.kst.ax/>

²⁴ https://www.utbildning.ax/sites/default/files/attachments/article/barnomsorg_laroplan_a5webb.pdf

²⁵ https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/guidedocument/107_300321_bilaga_reviderad_laroplangrund_for_den_allmanbildande_utbildningen_och_grundlaggande_yrkesutbildningen_30.3.2021.pdf

²⁶ <https://www.ahs.ax/patienter/alla-mottagningar-och-avdelningar/mental-halsa>

²⁷ <https://www.ahs.ax/patienter/alla-mottagningar-och-avdelningar/lagtroskelmottagning-barn-och-unga>

²⁸ <https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/page/bf0120212022.pdf>

23 (a-d) Pågående utveckling av medicinsk rehabilitering²⁹, nyinrättad tjänst som rehabiliteringskoordinator, 16 och 17 §§ landskapslag (2020:12) om socialvård, avsikt utveckla centrum för välfärdsteknik (inkl. hjälpmedel) och rådgivning under mandatperioden.

24 (a + c) Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS) erbjuder tex. "stöd i arbete"³⁰, projekt "Sysselsättning för alla"³¹.

25 (c) Landskapsregeringen har i flertal utlåtanden lyft problem som uppstår i förhållanden till Åland i och med rikets välfärdsområdesreform³². Reformen beaktar inte behörighetsdelningen enligt självstyrelselagen (1991:71) för Åland. Till exempel saknas lagstöd för rikets tillsynsmyndighet att säkerställa tillsyn av administrativa ingrepp i personliga friheten på Åland och ansvaret för ordnandet av tjänster vid byte av hemkommun omfattar endast välfärdsområden vilket utesluter de åländska kommunerna³³. Tex. artikel 14 och 19 i FN:s konvention säkerställs således inte på samma villkor för personer med funktionsnedsättning på Åland och i riket.

26 (a) Vallag (2019:45) för Åland, valmaterialalets tillgänglighet går igenom tillsammans med funktionshindersorganisationer, informationsblad om val på lättläst svenska³⁴, valutbildningarna kan följas fysiskt på plats, live via teams eller ses digitalt i efterhand.

26 (b) Landskapsregeringen har tillsammans med Funktionsrätt Åland ordnat valutbildningar och valdebatter inför de allmänna valen.

26 (c) Statistik inte tillgänglig.

27 (a) En kulturpolitisk strategi vilken betonar tillgänglighet avses tas i bruk 2024 – 2027³⁵, www.bibliotek.ax, www.film.ax och www.kultur.ax har tillgänglighetsanpassats, uppdaterad biblioteksförordning rörande tillhandahållande av tex. tal- och punktskriftsböcker avses antas år 2024³⁶, läshundsverksamhet bedrivs, biblioteketens tillgänglighet utvecklas, Idrottslagen avses revideras under mandatperioden där allas möjlighet att röra på sig, utöva motion och idrott beaktas, för investeringsstöd gällande idrottsverksamhet, idrottsinvesteringar, idrottsutrustning samt kulturstöd prioriteras tillgänglighet, delaktighet och inkludering. Beaktande av tillgänglighet utgör en fortgående central faktor vid renovering av landskapet Ålands besöksplatser/fastigheter samt nybyggnation. www.fastighetsverket.ax tillgänglighetsanpassas.

²⁹<https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/guidedocument/Medicinsk%20rehabilitering%20rapport%20190623.pdf>

³⁰ <https://www.ams.ax/arbetsokande/stod-arbete>

³¹ <https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/protocol/nr5-2023-enskild-S1.pdf>

³² <https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/protocol/nr4-2022-pleni-S1.pdf>

³³ <https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/protocol/nr65-2023-enskild-rk1a.pdf>

³⁴https://www.val.ax/sites/default/files/attachments/page/L%C3%A4st%C3%A4st%20information%20om%20valet_1.pdf

³⁵ <https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/protocol/nr15-2023-enskild-U3.pdf>

³⁶ <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/remisser/forslag-andring-biblioteksforordningen>

28 (b-c) + 24 (f) "Upplevd diskriminering i det åländska samhället 2020"³⁷, "Kollektivtrafik på Åland 2022"³⁸, "Kommunernas och kommunalförbundens ekonomi och verksamhet 2021"³⁹, "Barn, elever och studerande med neuropsykiatriska funktionsvariationer" (2022)⁴⁰. Ålands Statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) samlar uppgifter till Institutet för hälsa och välfärds databaser. Med hänsyn till sekretess är det svårt presentera statistik om Åland på detaljerad nivå då kategorierna blir väldigt små.

Minister

Arsim Zekaj

Specialsakkunnig

Gunilla Lindqvist

³⁷ https://www.asub.ax/sites/default/files/reports/diskrimineringsundersokning_2020_0.pdf

³⁸ https://www.asub.ax/sites/default/files/media/document/%C3%85SUB%20Rapport_kollektivtrafik_0.pdf

³⁹ https://www.asub.ax/sites/default/files/media/document/BOKSLUT21_Korr%2016.08.2023.pdf

⁴⁰ https://www.asub.ax/sites/default/files/reports/elever_med_npf_31.03.2022.pdf

REGLEMENTE FÖR RÅDET FÖR PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Antaget av Ålands landskapsregering 27.1.2021
Reviderat av Ålands landskapsregering 16.1.2024.

§ 1. Ålands landskapsregering tillsätter ett *Råd för personer med funktionsnedsättning* i enlighet med 4 § landskapslag (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp (ÅFS 2020/17).

§ 2. *Rådet för personer med funktionsnedsättning* består av ordförande (Social- och hälsovårdsministern), sekreterare (landskapsregeringen), tre representanter för funktionshindersorganisationer på Åland, en representant för Ålands kommunförbund, en representant för Mariehamns stad, en representant för Jomala kommun, en representant för Kommunernas socialtjänst k.f. (KST), en representant för Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) och en representant för Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS). Varje medlem ska ha en personlig ersättare. Vid sammansättning av *Rådet för personer med funktionsnedsättning* ska 4 a § lag om jämställdhet mellan kvinnor och män (FFS 1986/609), tillämplig på Åland i enlighet med 1 § landskapslag (1989:27) om tillämpning av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män tillämpas.

§ 3. Rådet för personer med funktionsnedsättning sammanträder på kallelse av ordförande.

§ 4. Sekreteraren för mötesprotokoll vid rådets möten.

§ 5. Rådets ledamöter har initiativrätt till att lyfta upp ärenden på rådsmöten.

§ 6. Rådet för personer med funktionsnedsättning ska verka för att personer med funktionsnedsättningar ska ha möjlighet att delta och påverka planering, beredning och uppföljning inom olika verksamheter i frågor som är av betydelse för personer med funktionsnedsättning, för deras välfärd, hälsa, delaktighet, livsmiljö, boende, rörlighet eller möjligheter att klara de dagliga funktionerna eller med tanke på den service som målgruppen behöver.

Rådet för personer med funktionsnedsättning utgör ett organ för samråd för frågor som är av betydelse för personer med funktionsnedsättning och för ömsesidig information mellan parterna företrädda i rådet.

Rådet ska ge personer med funktionsnedsättning och de organisationer som företräder dem möjlighet att tillföra kunskap och erfarenhet ur ett brukarperspektiv som sedan kan nyttjas i planering, utveckling av tjänster och verksamheter både till utformning och innehåll.

§ 7. Rådet har möjlighet att inom sig tillsätta tillfälliga arbetsgrupper och höra sakkunniga.

§ 8. I övrigt gäller beträffande rådet i tillämpliga delar vad i landskapets allmänna kommittéreglemente anges.